

מסורת הש"ס

^(א) שבת 56. לקמן פ': ע"ש;
^(ב) ל"ט פט"ו מ"ב;
^(ג) [דברים טו], (ד) נרש"י גיטין לו. ד"ה אלא על הקרקע];
^(ה) [שמיני פרשה טו], (ו) [מכיל שיר לנ"ב], (ז) [נ"ל קצטין], (ח) נ"ל ואינה מקובלת. יע"ז ועי' קובץ שיעורים אור רפה,

תורה אור השלם

1 ויִזְכְּתָן לֹא שָׁמַע בְּהִשְׁבִּיעַ אֲבִיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצֵה הַפָּסֶה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בַּעֲרַת הַדֶּבֶשׁ וַיִּחָבֵד יָדוֹ אֶל פִּי הָאוֹרֶזֶה עֲנִיָּה. שמואל א יד כז

הגהות הב"ח

^(א) רשב"ם ד"ה (נדף הקודם) הרי היא קרקע וכו' לא שיר לא גיט דבגבוי רעומד הוא שכל מה שיוכלו:
^(ב) ד"ה ואינו וכו' כפנק: המוכר. נ"ב בדף פ ע"ב:
^(ג) ד"ה אינה קרקע דמיוש:
^(ד) ד"ה ה"ז וכו' ממי:
^(ה) וקא קרי ליה:
^(ו) תוס' דא ואינו וכו' עז וכלי עור ולו ע"ס:
^(ז) בא"ד ציוס השמיני כלי עז יסל וכו' ת"ל מכל כלי כ"ו:
^(ח) (ו) בא"ד ובאין להם בית קיטוב נמי איירי וכו' דא"ר יוחנן:
^(ט) בא"ד דרשה גמורה הוא ההיא דמורת סהסא אמאי קבעי:

מוסף תוספות

א. ומה פכין קטנים שטהורים בוב טמאים במת מפץ שטמא בוב אינו דין שטמא במת. ר"ן.
ג. וסיכבה בחיצין וזכרים כשרה בפ"ק בסוכה (יב:) ואי מקבלי טומאה אפי' מדרבנן, היו פסילי לסיכוב.
ד. תוס' מנחות 5ז:
ג. ועיקר דרשה דרשין למה שק מטלטלין מלא וריקן. תוס' שיעזיבין לא.
ד. והיינו נמי דאמרין מעיקרא שאני פשוטי כלי עץ דרבנן, כלומר משא"כ בשאובה שהיא פסולה דאורייתא וכו', [ו]נתמה תלמודא וכו' והא כיון דקתני פוסל את המקוה מכלל דאיכא מקוה מעיקרא וכיון שכן אינו נפסל אלא מדרבנן. ר"ן.

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סו.

ופלוני הדיינין שבמקום פלוני שכל חוז שיש לי אצל פלוני שאגבנו כ"ז שארצה והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלךך משמסר שטרותיו לב"ד לגבותן ואיזה לא קגבי לא קרינא ביה לא יגוש^א דדיינין קמגבו ליה והפקר ב"ד הפקר וה"מ כשיש לו קרקע ללוה דדמי כאלו יש למלוה משכון דבמשכון לא שיר לא יגוש^ב שכל מה שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נרלאין עוקרין דבר מן התורה התקיני כן נראה הטעם בעיני. ומרבי זקני זל"ה^ג שמעמי דהיינו טעמא דסתם לוח אין רגילין להלותו אלא"כ יש לו קרקע להשתעבד למלוה וצמילתא דשכיחא תקינו רבנן אצל בשאין לו קרקע מילתא דלא שכיחא היא ולא תקינו רבנן פריזבול. ואמא רבי אליעזר למימר דאס יש ללוה כוורת דבורים כותבין פריזבול דסד"א אע"ג דהרי היא קרקע לשאר דברים לגבי הן תקנה לא שכיבא קרקע דלא סמכא דעתיה דמלוה עילויה הואיל ויכולין לנטולתה קמ"ל: ואינה מקבלת טומאה. זו הכוורת במקומה דכיון דמחוזרת היא לקרקע יאלה מתורת כלי וגם הדבש שבמוכה אינו מקבל טומאה

דבטל לגבי כוורת. ודוקא במקומה אצל אס נטלה משס או מקבל הדבש טומאה כמאן דאמר ^א צפרק המוכר את הספינה דלא בעי מחשבה דאיכא מאן דמגריך מחשבה והלכך אטטריך הכא גבי טומאה למיתני במקומה ויהיה לכל הנך מילי: והרודה ממנה. כשהיא במקומה דהיינו מקוס גידולו של דבש חייב חטאת כחולש מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר חקקו ולבסוף קבעו כקרקע משוי ליה וברייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הנך רבנן היא: אינה **קרקע**. ^א משום דחייבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מיהו ומקבלת טומאה במקומה וגם הדבש דלא בעי מחשבה כדתינא לקמן בהמוכר את הספינה [פ:] ה"ג **הסא אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר"א**. דחשיב לכוורת דבורים כמחוזר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש ביהונתן כתיב ונדבש במקוס גידולו מיירי ^ב וקרי ליה יער והלכך חשיב ליה מחוזר ואפי' אין הכוורת מחוזרת ממש בקרקע אצל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחשיב כלי ופסיל מקוה דקתני ברייתא ואכתי לא ידעינן הי ניהו ר"א דלית ליה הך ברייתא: **דף של נחתומין**. נסר רחב לערוך עליו וללוש את הפת. ולי נראה הוא דף שקבוע ככותל ליתן עליו את הפת למכור כעין עושין פלטרינן שלנו ככותל צמיהן במחזן. ולקמן [ע"ב] מוקי בדף של מתכת דפשוטיהן טמאין: **רבי אליעזר מטהר**. דכל המחוזר לקרקע הרי הוא קרקע: **וחכמים מטמאין**. דלא בטיל לגבי קרקע. ומיקון הדף שמחליקין אותו לכך הוא במקוס חקיקת הצינור דמיקון משוי לה גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפלגי צין תקנו ולבסוף קבעו וצין קבעו ולבסוף תקנו אלמא לרבי אליעזר הכל טהור לא שגא חקקו ולבסוף קבעו לא שגא קבעו ולבסוף חקקו ולרבנן הכל טמא. אלמא ההיא ברייתא דצינור דלעיל דקמפלגי צין קבעו ולבסוף חקקו וצין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי ופסול את המקוה: **לעולם רבי אליעזר**. סבירא ליה כברייתא דצינור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי כלי הוא ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן והלכך קבצמו מיקל ר' אליעזר אצל לעיל גבי צינור שמים שאובים

ופסלין את המקוה מן התורה כדתינא בת"כ^א יכול מילא מים על כתפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מניה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרס וכדתנן בצמס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינן לה בדף של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאיבא דאורייתא**. דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאיבא דאורייתא אמר עד ריזו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאיבא דאיתקש למעין כדפרישית לעיל ואפילו נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברזבא א"נ קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כבר כהוגן ואח"כ קבעו שם צינור כדקתני פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ^א **ועוד**. אפילו אס תמצא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל תורה הכא גבי דף נמי דלאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דבשלמא עץ אתקש לשק [דכתיב] כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יא] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אצל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב] (במדבר לה) אך את הזהב וגו' ולא אתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי צין ^א חקקו מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי צרבי חנינא כו'**. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדף של מתכת: אלא

סו.

[ומקבלת י] טומאה במקומה.] וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה במקומה דאין חילוק צין במקומה צין שלא במקומה דהא לאו מחוזרת היא ואומר ר"ת שלא במקומה מקבלת טומאה כיון דמטלטלין אותה ממקוס למקוס דמני לשאר כלים שבצית וגזרו זה

רבנן טומאה דלמא אמי לאיחלופי:

ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן. וא"ת דבהך דחזו למדרסות איכא טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת ק"ו מפסין קטנים כדאמרין צפרק **כיצד הרגל**^א (צ"ק דף כה:) ובצפרק על אלו מומין (בסורות דף לה.) נמי פריך ואין לו תוך ככלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק בעינן ומשני בהך דחזו למדרס ואי נשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה כדמוכח צריש חולין (דף ג. וסג ד"ה כגון) דאמר הכל שזוטין ואפי' טמא צמוקדשין האי טמא דאיטמי צמאי כו' ומשני כגון צדק קרוימת של קנה ושחט זה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי משני וכ"ת התם דכלא עבדה כעין

כלי דעל כרחק איירי דעבדה כעין כלי דקדשים טעונים שחיטה ככלי כדאמרין' התורה (מנחות דף פב:) מויקח את המאכלת ועוד תנן במסכת כלים (פ"ב מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז. וסג) כלי עץ (ס) וכלי עגס וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחך טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אלא מדרבנן כדאמרין במסכת שבת (שס)^א ופירש רבינו שמואל דודאי אין להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בדף של מתכת ויש מפרשים בדף של נחתומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם דדריש בת"כ צפרשת ויהי ציוס השמיני כלי (ו) יכול אפילו הסולם והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבאל ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחך כשאין ראוין למדרס מדלא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרציניהו מקראי דמשכב ומושב ובאין להם בית קבול (ו) איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקס אלמא מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק להו מקרא לא היו אלא אסמכתא^א כמו כמה דרשות דת"כ ובצפרי דלא היו אלא אסמכתא וכן משמע צפרק שמי הלחם (מנחות דף טז:.) א"ר יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה ברגלי השולחן ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה פירוש דדרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה לו בית קבול אצל טבלא המתהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי דרשה גמורה היא (ו) דת"כ אמאי תיבעי תיפוק ליה מקרא דהתם אלא דאי אסמכתא היא ובטבלא המתהפכת מספקא ליה אי מקבלת טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא שפאר פשוטי כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני דדדין ולמאן דאמר למטה היתה טמא מדכתיב הטהור:

מבבב **דשאביבה דאורייתא**. רשב"ס ור"ת מפרשי דכולו שאוב הוא דאורייתא^א ומציאים ראייה מדתניא בת"כ צפרשת ויהי ציוס השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה

יהא פוסלין את המקוה מן התורה ופשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מניה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרס וכדתנן בצמס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינן לה בדף של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאיבא דאורייתא**. דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאיבא דאורייתא אמר עד ריזו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאיבא דאיתקש למעין כדפרישית לעיל ואפילו נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברזבא א"נ קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כבר כהוגן ואח"כ קבעו שם צינור כדקתני פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ^א **ועוד**. אפילו אס תמצא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל תורה הכא גבי דף נמי דלאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דבשלמא עץ אתקש לשק [דכתיב] כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יא] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אצל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב] (במדבר לה) אך את הזהב וגו' ולא אתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי צין ^א חקקו מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי צרבי חנינא כו'**. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדף של מתכת: אלא

עין משפט ונר מצוה

לֹא א מ״י פ״א מ׳ג סג
ה ו' סמג לאון סה
טו״ע א״ח פ״י שגא פ״עף יג:

לֹא ב מ״י פ״א מ׳ג סג
הכס כד:

רבינו גרשום

ואינה מקבלת טומאה במקומה. דלאו כלי הוא דקרקע דמי: חייב חטאת. משום דתולש דבר המחזר: וחכמים אמרי' אינה בקרקע וכו'. והשתא משמע דלא ר' אליעזר היא דהא ברייתא קתני גבי צינור חקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה דלא בקרקע דמי. ולא רבנן היא דאמרי אינה בקרקע וברייתא קתני קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה אלמא חקקו (ובקרקע דמי: התם טעם דר' אליעזר. דאשכב ליה בקרקע משום דכתי' ויטבול אותה ביערת הדובש. מה ענין הטבלא אצל יער אלא מה יער כו'. אבל לענין צינור כברייתא ס"ל. ורבנן לית להו האי דרשה דר' אליעזר להכי קסברי דכל שאני אינה בקרקע אבל בצינור כברייתא סבירא להו: דף של נחתומים. נטר שמתקנין על גביו הלחם: ר' אליעזר מטהר. דלא מקבל טומאה הואיל דקבעה בקרקע דמי: מני. ברייתא דצינור: אי ר' אליעזר אפילו חקקו. לצינור ולבסוף קבעו לא ליפסל דבקרקע דמי דקתני הכא דף של נחתומים אע"ג דתקנו קודם וקבעו בכותל ר' אליעזר מטהר דכותל כמחזר. ואי רבנן אפי' קבעו לצינור ולבסוף חקקו נמי לפסול דתורת כלי עליו דכי חייב דאמר הכא בין קבעו לוף בכותל ולבסוף תקנו בכותל עצמו ובין תקנו בתחלה ולבסוף קבעו כל שעה מטמא דלאו בכותל דמי הכי נמי אפי' קבעו ולבסוף חקקו ליפסל: לעולם ר' אליעזר ושאני פשוטי כלי עץ. דלית להו בית קבול כגון דף: דטומאה דרבנן. כלומר מדרבנן מקבלת טומאה ולא מדאורייתא ומשום הכי מטהר אפי' כי תקנו ולבסוף קבעו. אבל גבי מים שאובים דאורייתא ומקשי' ודאי פסול הוא. ומקשי' לר' אליעזר מכלל דשאובין דאוריית'. כלומר מים שאובין שפוסל את המקוה